

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Wiedza o historii języka polskiego - wykład - fonetyka (Wykład), PG_00145551						
Kierunek studiów	Etnofilologia kaszubska (P)						
Data rozpoczęcia studiów	październik 2025 r.		Rok akademicki realizacji przedmiotu		2026/2027		
Poziom kształcenia	I stopnia - licencjackie		Grupa zajęć		Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów		
Forma studiów	stacjonarne		Sposób realizacji		na uczelni		
Rok studiów	2		Język wykładowy		polski		
Semestr studiów	3		Liczba punktów ECTS		1.0		
Profil kształcenia	praktyczny		Forma zaliczenia		zaliczenie		
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Filologiczny -> Instytut Filologii Polskiej -> Zakład Języka Polskiego						
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot		dr hab. Lucyna Warda-Radys				
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu						
Formy zajęć	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	15.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						
Aktywność studenta i liczba godzin pracy	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów		Udział w konsultacjach		Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	15		1.0		9.0	25
Cel przedmiotu	Zapoznanie studentów z genezą języka polskiego i podstawowymi procesami językowymi, które przyczyniły się do ukształtowania współczesnej polszczyzny. Ukazanie śladów dawnych procesów językowych (w zakresie fonetyki) we współczesnym języku polskim. Kształcenie umiejętności diachronicznej analizy zjawisk językowych.						
Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy		Efekt z przedmiotu		Sposób weryfikacji i oceny efektu		
	[ETNOFL3_K08] widzi potrzebę dbania o dziedzictwo narodowe, poprawność i czystość języka dla zachowania tożsamości jednostkowej i zbiorowej, ma świadomość kompleksowej natury języka oraz złożoności i historycznej zmienności jego znaczeń		Ma świadomość ewolucji języka i rozumie potrzebę dbania o język jako zjawisko kulturowe.		[SK1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SK4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta		
	[ETNOFL3_W03] ma zaawansowaną wiedzę o historii kaszubszczyzny literackiej na tle innych języków słowiańskich zorientowaną na praktyczne wykorzystanie w wybranej sferze edukacyjnej, kulturalnej lub promocyjno-reklamowej		Ma rozszerzoną wiedzę szczegółową z zakresie fonetyki języka prasłowiańskiego, języka polskiego i kaszubskiego.		[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja		
	[ETNOFL3_U02] posiada elementarne umiejętności badawcze niezbędne do ukierunkowanej analizy zjawisk językowych, szczególnie dotyczących polszczyzny i kaszubszczyzny literackiej		Posiada podstawowe umiejętności badania zjawisk z zakresu fonetyki w historycznych tekstach w języku polskim i kaszubskim: formułowanie problemu, jego analiza przy wykorzystaniu odpowiednich metod i narzędzi badawczych, przedstawienie wyników analizy.		[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SU8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta		

Treści przedmiotu	Pochodzenie języka polskiego (miejsce języka polskiego w rodzinie języków indoeuropejskich, język polski wśród języków słowiańskich). Metody badań językoznawstwa diachronicznego. Ewolucyjność języka i jego podsystemów. Główne przemiany systemu fonologicznego: wokalizm zmiany jakościowe (metatezy i przegłos) i zmiany ilościowe (dotyczące iloczasu, wokalizacji lub zaniku jerów i rozwoju sonantów) ; konsonantyzm: palatalizacje, dyspalatalizacje i powstanie nowych fonemów; zmiany w grupach spółgłoskowych.		
Wymagania wstępne i dodatkowe	Brak.		
Sposoby i kryteria oceniania osiągniętych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
	czynny udział w ćwiczeniach:	51.0%	20.0%
	pisemne kolokwium	51.0%	80.0%
Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	K. Długosz-Kurczabowa, S. Dubisz, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 2006 (fragmenty). S. Rospond, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 1999 (fragmenty). Z. Klemensiewicz, T. Lehr-Spławiński, S. Urbańczyk, Gramatyka historyczna języka polskiego, Warszawa 1955 (fragmenty).	
	Uzupełniająca lista lektur	J. Strutyński, Elementy gramatyki historycznej języka polskiego, Kraków 1998. W. Kuraszkiewicz, Gramatyka historyczna języka polskiego. Podstawowe wiadomości z wyborem tekstów staropolskich do ćwiczeń, Warszawa 1972. Z. Stieber, Historyczna i współczesna fonologia języka polskiego, Warszawa 1966. T. Lehr-Spławiński, Język polski. Pochodzenie, powstanie, rozwój, Warszawa 1978. D. Podlaska, Gramatyka historyczna języka polskiego z elementami gramatyki języka staro-cerkiewno-słowiańskiego i dialektologii, Słupsk 1996. - Teksty staropolskie. Analizy i interpretacje, red. W. Decyk-Zięba i S. Dubisz, Warszawa 2003. - Cz. Bartula, Podstawowe wiadomości z gramatyki scs na tle porównawczym, wyd. dowolne. L. Moszyński, Wstęp do filologii słowiańskiej, Warszawa 1984. K. Długosz-Kurczabowa, <i>Nowy słownik etymologiczny języka polskiego</i>, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003. A. Piela. Słownik frazeologizmów z archaizmami. Pamiątki z przeszłości. Warszawa 2018.	
	Adresy eZasobów		
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	- Przedstaw główne etapy rozwoju polskiej (orto)grafii do XVI w. (wyszukując odpowiednie teksty staropolskie). Które z zasad współczesnej polskiej ortografii są związane z historią języka polskiego? - Zreferuj propozycje ortograficzne J. Parkoszowica (na podstawie tekstu jego traktatu, zwłaszcza tzw. <i>obiecada</i>) i S. Zaborowskiego. - Zrekonstruuj system samogłoskowy języka prasłowiańskiego. Uzasadnij przykładami ułożenie podsystemu wokalicznego na gruncie polskim. - Wyszukując wskazane przykłady, omów pochodzenie samogłoski e w polszczyźnie. - Przedstaw istotę, chronologię i konsekwencje przegłosu. - Jak rozwijały się w językach słowiańskich tzw. grup nagłosowe <i>*ort-</i>, <i>*olt-</i> i śródgłosowe <i>*tort</i>, <i>*tolť</i>, <i>*tert</i>, <i>*telt</i>? - Omów proces kontrakcji. W jakich formach wyrazowych zaszedł? Podaj własne przykłady. - Przedstaw zwięźle zjawisko asymilacji (wstecznej i postępowej), dysymilacji oraz uproszczenia i wzbogacenia grup spółgłoskowych. - Jakie kontynuanty dały na gruncie polskim psł. sonanty r i r'? - Omów krótko istotę, przyczyny i skutki procesu wokalizacji i redukcji jerów. - Z pierwszego wersetu Psalmu I (z Psfł) wybierz 7 wyrazów, w których kiedyś były jery (w śródgłosie i w wygłosie). Co się z nimi stało i dlaczego? Na czym polega zjawisko wzdłużenia zastępczego? - Omów krótko przyczyny, czas i geografie zaniku samogłosek ścieśnionych. - Dlaczego do dziś w wymowie i w piśmie różnią się ó : o? - Jak ustalić prasłowiańską barwę i staropolski iloczyn współczesnych samogłosek nosowych? - Jak pod wpływem i oraz j zmieniały się spółgłoski: s z p b v m t d r? Podaj własne przykłady. 16. Omów zwięźle przyczyny i czas palatalizacji spółgłosek tylnojęzykowych. - Podaj i omów źródła długości samogłosek w języku polskim. - W jaki sposób i w jakich zabytkach oznaczano samogłoski długie? - Omów dyspalatalizację różnych typów spółgłosek, zwłaszcza wargowych i tzw. funkcjonalnie miękkich. - Przedstaw zwięźle historię głoski f w języku polskim (jakie procesy w polszczyźnie i jej dialektach przyczyniły się do powstania tej spółgłoski?). - Wyjaśnij genezę spółgłosek c dz ć dź š š' ž w języku polskim. 22. Dlaczego w języku polskim głoskę [ž] zapisujemy na dwa sposoby: ž i rz.		
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy		